Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота
з
«Економічної теорії»
на тему:
«Грошова пропозиція та інфляція:проблеми взаємозв'язку»

Студента 2 курсу групи ФМО-21
напрямку підготовки «Фінанси і кредит»
Мельничук Ю. Д.

Керівник:
Длугопольський Олександр Володимирович

Національна шкала_____
Кількість балів_____
Оцінка ECTS_____

Члени комісії _____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль 2016

План

Вступ

1. Механізм формування пропозиції грошей в національній економіці

2. Пофакторний аналіз інфляційних процесів України у взаємозв'язку з пропозицією грошової маси (2010-2015 рр.)

3. Напрямки та вдосконалення антиінфляційної політики України, механізм таргетування інфляції

Висновки

Список використаних джерел

Вступ

Актуальність теми. Фінансова криза, загострення якої в Україні припало на 2008-2009 роки, продемонструвала обмеженість існуючого інструментарію державного регулювання інфляції. Проблеми регулювання цін та антиінфляційної політики в Україні завжди знаходились в центрі уваги економічної думки. Це обумовлено тим, що для нашої держави є вкрай важливим визначення шляхів досягнення стабільної грошової одиниці, оптимального режиму монетарного устрою, які б сприяли ціновій стабільності, економічному зростанню і зайнятості. У сучасних умовах вони виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу держави з економічної кризи.

Високий рівень інфляції у нашій країні значною мірою обмежив заходи державного стимулювання економічного зростання і, як наслідок, національна економіка впритул наблизилась до стагфляції. Зважаючи на зазначені реалії теоретичної та практичної актуальності набувають питання удосконалення державного регулювання інфляції в умовах трансформації економіки України.

Зарубіжні та вітчизняні вчені завжди виявляли глибокий інтерес до вивчення феномену інфляції та пропонували заходи щодо її регулювання. Теоретичну основу вивчення інфляції становлять праці видатних економістів: Д. Юма, Д. Рікардо, І. Фішера, Дж. Кейнса, А. Пігу, А. Маршалла, М. Фрідмена, Е. Філіпса та інших. Значний внесок у розробку засад інфляційного регулювання зробили Г. Манків, Дж. Сакс, Р. Дорнбуш, К. Макконнелл, С. Брю, П. Самуєльсон, А. Ілларіонов, С. Кораблін, В. Бесєдін, З. Ватаманюк, А. Гальчинський, В. Геєць, К. Ларіонов, В. Литвицький, І. Михайловський, В. Найдьонова, С. Панчишин, О. Петрик, М. Савлук, В. Міщенко, В. Шевчук та інші.

Незважаючи на значну кількість наукових праць і вагомі досягнення в теорії і практиці регулювання інфляції, ще є низка проблем, спричинених особливостями розвитку сучасної світової та української економіки, а саме: особливості динаміки сучасних інфляційних процесів та формування

адекватних глобальним і трансформаційним економічним викликам ефективних механізмів та інструментів державного регулювання інфляційних процесів. За таких умов державне регулювання інфляційних процесів потребує принципових змін. Однак, у сучасних умовах державне регулювання інфляційних процесів в Україні не є чітко виокремленим, структурованим та інституціалізованим напрямом, а реалізується складовою частиною загальної економічної політики. Усе це зумовлює актуальність теми роботи, її мету та завдання.

Метою дослідження є науково-теоретичне обґрунтування та аналіз грошової пропозиції та інфляційних процесів в Україні.

Для досягнення мети визначені такі задачі:

– здійснити теоретичне обґрунтування формування пропозиції грошей в національній економіці;

– проаналізувати пофакторний аналіз інфляційних процесів України у взаємозв’язку з пропозицією грошової маси;

– дослідити вдосконалення антиінфляційної політики України, механізм таргетування інфляції.

Об’єкт дослідження – інфляційні процеси та грошова пропозиція.

Предмет дослідження – проблеми взаємозв’язку між грошовою пропозицією та інфляцією в економіці України.

Методологічною основою дослідження є комплекс загальнонаукових та спеціальних методів. Зокрема, структурно-функціональний аналіз та системний підхід застосовано при дослідженні державного регулювання інфляційних процесів в умовах трансформації економіки та впливу кризових та глобальних факторів; систематизації та узагальнення – при визначенні інфляції; порівняння – при аналізуванні особливостей та причин розвитку інфляційних процесів в Україні та світі; моделювання – при побудові причинно-наслідкових зв’язків між основними макроекономічними показниками, показниками інфляції і методами її регулювання та при побудові алгоритму дослідження дисертаційної проблеми; компаративний аналіз – при узагальненні вітчизняного та

зарубіжного досвіду удосконалення державного регулювання інфляції в розвинутих та трансформаційних економіках; графічні методи – при відображенні явищ і процесів, що виникають при інфляційних процесах у трансформаційні економіці України.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, матеріали Державного комітету статистики України, Національного банку України, Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, матеріали науково-практичних конференцій, рекомендації міжнародних експертів, довідкова та періодична література.

1. Механізм формування пропозиції грошей в національній економіці

Під пропозицією грошей (МБ) мається на увазі загальна кількість грошей, що перебувають в обігу; вона складається із агрегатів М0, М,, М, М3.

Пропозиція грошей - це та кількість грошей, що знаходиться в розпорядженні економічних суб'єктів, яку вони можуть спрямувати в оборот за сприятливих умов. Сукупну пропозицію грошей в економіці можна відобразити на рис. 1.2.

Найкраща макроекономічна політика полягає у збільшенні грошей сталим темпом. Він має відповідати щорічному темпу потенційного зростання реального ВВП, тобто пропозиція грошей має стійко зростати на 3-5% за рік ("монетарне правило"). Згідно з твердженням монетаристів, дотримання цього правила усуває головну причину нестабільності економіки.

Пропозиція грошей завжди протистоїть на ринку попиту на гроші.

На рівні окремого економічного суб'єкта (мікрорівні) пропозиція грошей залежить від змін, які відбуваються при їхньому розміщенні у фінансові активи, насамперед, від зміни відсоткової ставки (чим вона вища, тим більше грошей буде запропоновано у вигляді кредитів, і навпаки).

Загальний рівень пропозиції грошей, підтримання грошової рівноваги на ринку монетарного товару забезпечується банківською системою держави, виваженою високоефективною грошово-кредитною політикою.

Загальніша модель пропозиції грошей враховує роль центрального банку, поведінку комерційних банків і можливий відтік частини грошових коштів з депозитів банківської системи в готівку. Вона містить ряд нових змінних.

Грошова база (МВ) - сума готівкових грошей (С), які є в обігу поза банками, плюс мінімальні банківські резерви (TR):

$$\mathrm{MB} = \mathrm{C} + \mathrm{TR}$$

Готівка поза банками є безпосередньою частиною пропозиції грошей, тоді як банківські резерви впливають на здатність банків створювати нові депозити, збільшуючи пропозицію грошей. Її ще називають грошима активної,

або підвищеної, сили, оскільки грошовій базі властивий мультиплікативний вплив на пропозицію грошей.

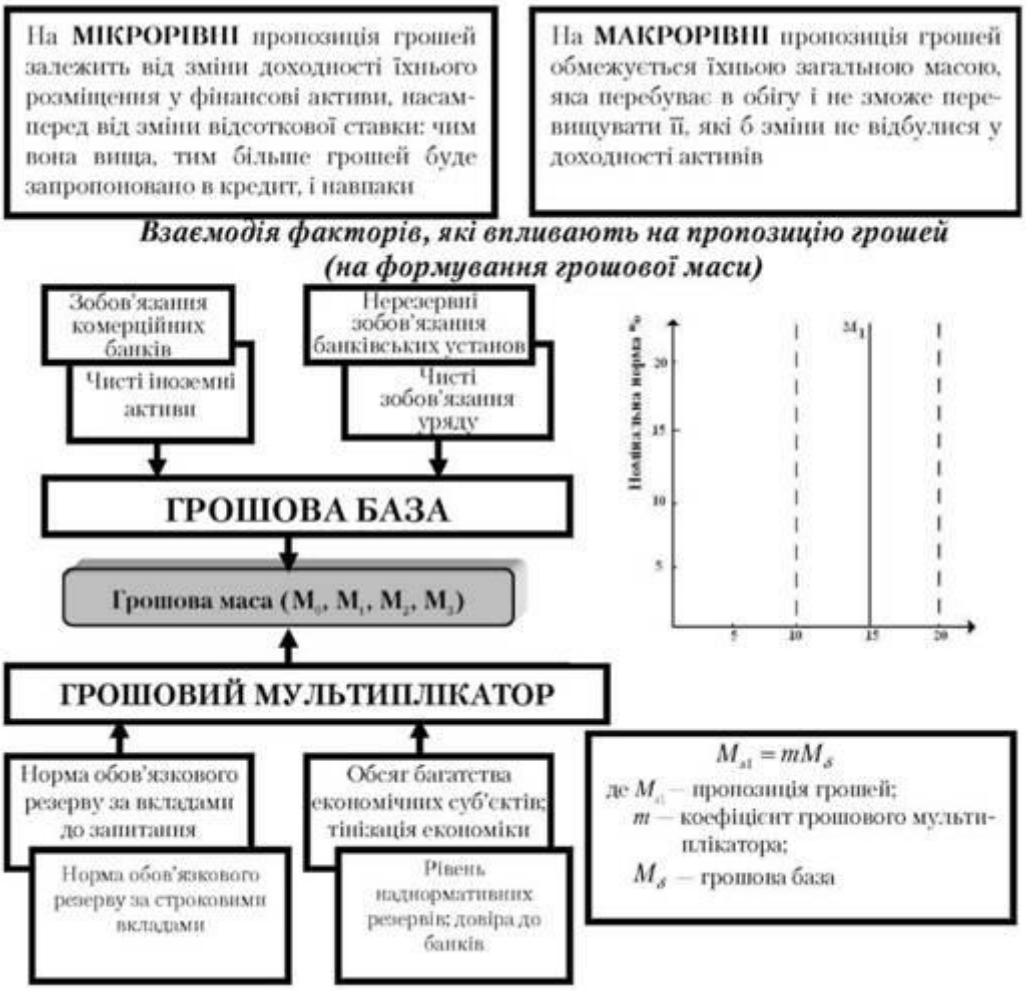

Рис. 1.1. Формування пропозиції грошей на макро- і мікрорівнях

Коефіцієнт депонування грошей характеризує структуру зберігання населенням ліквідних коштів у вигляді їхнього розподілу між готівковими грошима (C) і коштами на поточних (чекових) депозитах (D). Коефіцієнт депонування - це відношення попиту на готівку до депозитів:

$$CR = C/D$$

Норма фактичного резервування депозитів (rr) визначається відношенням загальних резервів комерційних банків (TR) до депозитів (D):

$$rr = TR/D$$

При системі часткового резервування рівень фактичного резервування (rr) залежить від норми обов'язкових резервів (TR):

$$rr = (R + E)/D$$

де E - надлишкові резерви; R - обов'язкові резерви; D - депозити.

Отже, пропозиція грошей є функцією трьох екзогенних змінних: сг, гг, МВ. Враховуючи, що обсяг готівки поза банками визначається сумою депозитів та коефіцієнтом депонування

$$C = cr \times D$$

загальні резерви - сумою депозитів та нормою фактичного резервування

$$TR = rr \times D$$

пропозицію грошей можна визначити як

$$M^s = cr \times D + D - D \times (cr + 1)$$

а грошову базу - як

$$MB = cr \times D + rr \times D = D \times (cr + rr)$$

$$D = \frac{MB}{(cr + rr)}$$

$$M^s = MB\frac{(cr + 1)}{(cr + rr)}$$

З цього рівняння видно, що обсяг пропозиції грошей перебуває в прямій залежності від обсягу грошової бази (МВ) і в оберненій - від коефіцієнта депонування (сг) та норми резервування (гг). Коефіцієнт пропорційності між пропозицією грошей і грошовою базою одержав назву грошового мультиплікатора, або мультиплікатора грошової бази:

$$M = \frac{(cr + 1)}{(cr + rr)}$$

Грошово-кредитний мультиплікатор - це процес створення нових банківських депозитів (безготівкових грошей) при кредитуванні банками клієнтури на основі додаткових (вільних) резервів, що надійшли до банку ззовні.

Механізм утворення нових безготівкових грошей можна показати в такій послідовності. Приймаючи різні види внесків на свої поточні рахунки, комерційні банки зобов'язуються повернути клієнтам їхні внески в певні строки з виплатою певного відсотка.

Деяку частину, наприклад 10 % загальної суми депозитів, комерційні банки повинні зберігати в центральному банку як обов'язкові резерви. (Обов'язкові резерви - це частка банківських депозитів, яка, згідно з вимогами діючих нормативних і законодавчих актів, має зберігатись у формі касової готівки комерційних банків та їхніх депозитів у центральному банку).

Якщо банк вважає за необхідне утримувати на резервному рахунку кошти понад цю суму, то такі кошти називають надлишковим резервом.

Видаючи кредит суб'єкту господарювання, банки перетворюють пасивні гроші на активну грошову масу. Банк відкриває рахунок, з якого боржник виписує чеки для розрахунків зі своїми кредиторами. Чеки надходять в інші банки, збільшуючи їхній депозитний потенціал і можливості кредитування. Таким чином, депозитні суми, надходячи в міжбанківський оборот, приводять до самозростання грошової маси.

Ланцюгова реакція охоплює інші банки і, таким чином, у банківській системі виникають нові кредити та депозити. Виходячи з того, що норма обов'язкового резерву становить 10 %, складемо таблицю створення нових банківських грошей (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Процес створення банківських депозитів

Комерційні банки	Нові депозити	Нові позики	Нові резерви
Банк А	1000	900	100
Банк Б	900	810	90
Банк В	810	729	81
Банк Г	729	656	72
Банк Д	656	590	65
Банк Е	590	531	59
Банк Ж	531	478	53
Сума перших 7 КБ	5217	4695	521
Сума решти банків	4782	4304	478
Разом	10 000	9000	1000

Як бачимо, початкова сума банківських грошей (1000 грн) в процесі багаторазової експансії банківських депозитів зросла до 9000 грн:

(1000 + 900 + 810 + 729 + 656 + 590 + 531 + 478 + X = 9000),

а загальний ефект багаторазового збільшення банківських депозитів становить 10 000 грн.

Таким чином, ланцюгова реакція збільшення банківських депозитів за ставки резервних вимог у 10 % сприяла перетворенню 1 грн початкового вкладу на 10 грн нових банківських грошей або на кожну гривню нових резервів, які увійшли до банківської системи, було створено 10 грн додаткових депозитів (банківських грошей).

Величина грошово-кредитного мультиплікатора як коефіцієнта збільшення кількості грошей в обігу внаслідок операції на монетарному ринку визначається за формулою

$$m = \frac{1}{MR} \times 100\%$$

де MR - норма обов'язкових резервів. У нашому випадку

$$m = \frac{1}{MR} \times 100\% = \frac{1}{10} \times 100 = 10\%$$

Ефект кредитного мультиплікатора (максимальна кількість нових кредитних грошей) на підставі цієї суми наднормативних резервів (Е) визначається за формулою

$$\Delta M = E \times m = E \times \frac{1}{MR} \times 100 = 1000 \times \frac{1}{10} \times 100 = 10000 \text{ грн.}$$

Показник грошово-кредитної мультиплікації дає НБУ змогу здійснювати контроль за утворенням нових безготівкових грошей (банківських депозитів) як важливої складової частини загальної маси купівельних і платіжних засобів і, таким чином, дотримуватися вимог закону грошового обігу.

На макроекономічному рівні пропозиція грошей формується під впливом фактичної грошової маси в обігу, яка й становить природну межу пропозиції грошей. Тому останню у відповідних умовах можна вважати постійним фактором, який не залежить від динаміки відсоткової ставки. Лише додаткова емісія здатна розширити пропозицію грошей понад природну межу (див. рис. 1.2).

Чим вищий рівень прибутку в суспільстві, тим більше укладається угод; чим вищий рівень цін, тим більше необхідно грошей для укладання угод у межах національної економіки. Модель грошового ринку подано на рис. 1.2.

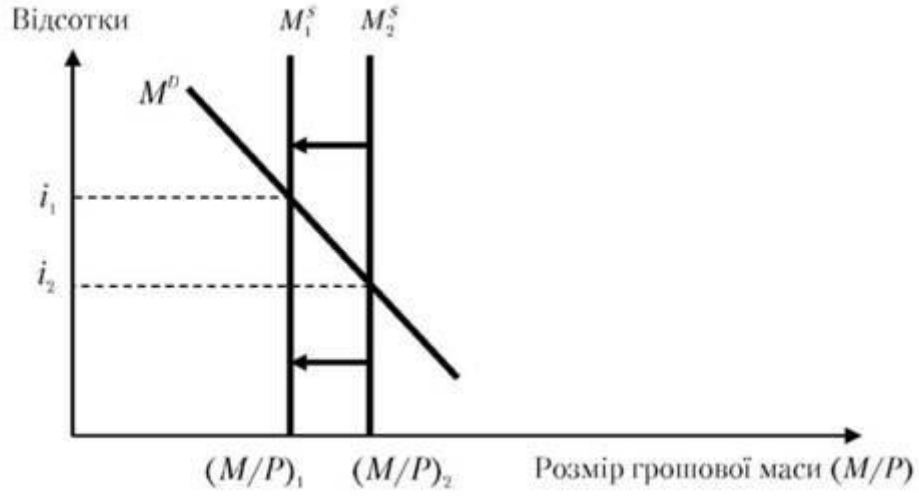

Рис. 1.2. Проста модель ринку грошей

На горизонтальній осі відкладається розмір грошової маси (скоригований на рівень інфляції - M/P), а на вертикальній - відсоток (ціна грошей - і).

Попит на грошову масу зменшується із збільшенням відсотка. Чим більший відсоток, тим менш розумно зберігати свої кошти у вигляді готівки. Краще мати їх у вигляді засобів, що дають прибуток. Зі зниженням відсоткової ставки попит на грошову масу зростає.

Грошовий ринок слід розглядати як механізм відносин між юридичними особами, які потребують коштів для свого розвитку, з одного боку, і організаціями й громадянами (населенням, домашніми господарствами), які можуть надати такі кошти, - з іншого.

Цей ринок поєднує три головні складові: обліковий, міжбанківський і валютний ринки. Усі вони виконують декілька основних функцій, у чому й полягає їхня схожість:

- об'єднання дрібних заощаджень населення, держави, приватного бізнесу, закордонних інвесторів і створення потужних грошових фондів;

- трансформація цих коштів у позиковий капітал, що забезпечує зовнішні джерела фінансування підприємств (фірм);

- спрямування частини коштів на міжбанківський ринок, що забезпечує стійкість кредитної системи, а також процес розширеного відтворення через видачу опосередкованих позик за схемами:

- центральний банк - комерційний банк;

- комерційний банк - комерційний банк;

- комерційний банк - підприємство, населення;

- надання позик державним органам для вирішення невідкладних завдань, покриття дефіциту бюджету.

Якщо припустити, що Національний банк України збільшив ринкову пропозицію грошей, то її крива зміститься в положення МБ2. За даної відсоткової ставки рівновага порушується: МБ2 - М1. Але ринок тяжіє до рівноваги. Механізм відновлення рівноваги буде таким:

- перевищення пропозиції над попитом викликає появу надлишкових грошей, які спрямовуються на придбання облігацій (або інших цінних паперів та ліквідних активів);

- надлишкові гроші збільшують попит на облігації, що підвищує їх ціну;

- зростання цін на облігації викликає зниження відсоткової ставки і -"і2.

На рис. 1.2 вона зменшиться до і2, що збільшить грошовий попит до рівня грошової пропозиції і врівноважить грошовий ринок, регулюючи грошову пропозицію через комерційні банки.

Таким чином, грошовий ринок дає змогу здійснювати накопичення, оборот, розподіл і перерозподіл грошового капіталу між сферами національної економіки. Водночас це - синтез ринків різних засобів платежу. Як переконує досвід країн із розвинутою ринковою економікою, угоди на грошовому ринку опосередковуються, по-перше, кредитними, які беруть у борг або надають грошові позики, по-друге - інвестиційними або аналогічними організаціями, які забезпечують випуск і обіг різного роду боргових зобов'язань, що реалізуються за гроші на обліковому ринку.

2. Пофакторний аналіз інфляційних процесів України у взаємозв’язку з пропозицією грошової маси (2010-2015 рр.)

Україна успадкувала нежиттєздатну дефіцитну економіку, а разом з нею величезний інфляційний потенціал. Низький рівень ефективності виробництва та якості продукції, державний монополізм і відсутність конкуренції, спотворена структура виробництва з низькою часткою предметів споживання, надмірне зношення основних фондів, гіпермілітаризація тощо становили сприятливий грунт для розвитку інфляції в Україні на початку 90-х років.

Тривала відкрита інфляція стала несподіванкою для державних мужів, чимось незвичним і незнайомим. Невміння уряду боротися з цим лихом тільки підсилювало темпи зростання цін, що призвело до тяжких соціально-економічних наслідків.

На мікрорівні інфляція є своєрідним неформальним податком і доповнює податкові вилучення.

Зокрема, важливим чинником такої інфляції став величезний дефіцит державного бюджету. Остерігаючись соціального невдоволення, уряд утримував досягнутий рівень доходів населення через механізм індексації. Крім цього, для підвищення рівня ліквідності підприємств, левова частка яких була державною, НБУ періодично здійснював емісію грошової маси. Неефективна економіка, як відомо, завжди є потенційно інфляційною. Зростання витрат виробництва спричиняє підвищення цін. Цей зв'язок цін і витрат особливо рельєфно проявився у вітчизняній економіці. Внаслідок різних обставин продуктивність праці знижувалася, тому витрати виробництва, а відтак і ціни, зростали. Водночас високий рівень монополізму послабив інструментарій конкуренції, який автоматично стримує зростання цін.

Спочатку у вітчизняній економіці майже не існувало проблеми інфляційних очікувань. Але знецінення заощаджень змусило громадян оперативно пристосовуватися до умов інфляції, їхня нова поведінка полягала в тому, що люди швидко звільнялися, від готівки на користь інших активів, які не втрачали своєї реальної вартості.

Небажання учасників господарського процесу втрачати свої реальні доходи внаслідок знецінення національної валюти спричинило доларизацію

вітчизняна економіки. Зростання попиту на іноземну валюту підживлювало інфляцію витрат. Водночас із знеціненням національних грошей зростала вартість імпорту, переважну частину якого становили енергоносії.

Основою антиінфляційної програми стало приборкання інфляційних очікувань, які здебільшого формувалися за адаптивним принципом і значною мірою корелювали з динамікою валютного курсу українського карбованця. Це полегшувало завдання антиінфляційної політики, бо достатньо було стабілізувати валютний курс. Кредити, отримані від міжнародних організацій, допомогли НБУ сформувати резервний фонд для здійснення інтервенцій на валютному ринку, що стабілізувало курс карбованця.

Грошова політика України в цілому і пропозиція грошей зокрема базувались на монетаристській концепції. Але деякою мірою в реалізації цієї політики мали місце й заходи, які більше нагадували кейнсіанський підхід до проблеми регулювання грошової сфери і пропозиції грошей. Згідно з оцінками фахівців, у вітчизняній економіці закладено сильний інфляційний потенціал. Повільний вихід економіки України із трансформаційного спаду, її неефективна галузева структура та надмірний рівень монополізації, величезний державний борг і дефіцит бюджету загрожують відносній стабільності у сфері цін. Для ліквідації інфляційного потенціалу уряд має прискорити проведення реформ, акцентуючи увагу на структурній перебудові національної економіки та всебічному стимулюванні ринкових відносин як необхідної умови макроекономічної стабілізації та швидкого й тривалого економічного зростання.

З нашої точки зору, оцінку інфляційних очікувань в банківській діяльності слід здійснювати через систему інструментів, які будуть розглянуті нижче.

По-перше. Темпи зростання та регулювання грошових агрегатів.

Динаміка грошової пропозиції була адекватною процесам, що відбувалися на макроекономічному рівні. Монетарна база за 2012 рік збільшилася на 6,4 % - до 255,3 млрд. грн. З урахуванням активізації процесів

мультиплікації коштів такий приріст монетарної бази, з одного боку, був цілком достатнім для обслуговування процесів економічного розвитку в умовах наявних темпів зростання ВВП, а з іншого - не провокував накопичення монетарних ризиків стабільності грошової одиниці.

Збільшення грошового мультиплікатора (до 3,03 за станом на 01.01.2013 порівняно з 2,86 за станом на 01.01.2012) відображало посилення здатності грошово-кредитної системи перерозподіляти наявні кошти та забезпечувало більш прискорені темпи збільшення грошової маси порівняно з монетарною базою. Грошова маса за 2012 рік зросла на 12,8 % - до 773,2 млрд. грн.[26].

Рис. 2.1. Аналіз грошової маси в Україні, 2013 р.

Збільшення грошової маси відбулося як за рахунок готівкової, так і депозитної складових, зокрема, обсяг готівки поза банками за 2013 рік збільшився на 5,5 % - до 203,2 млрд. грн.

Для зниження монетарних ризиків, з нашої точки зору, прогнозування та регулювання грошового пропозиції повинно здійснюватися у відповідності з реальним попитом на гроші у залежності від макроекономічних показників. З цього приводу слід більшої уваги приділяти динаміки швидкості грошового обороту, оскільки її посилення прирівнюється емісії грошей.

Прогнозування грошової маси пов'язано з показником монетизації економіки, який характеризує насичення грошима господарського обороту країни (рис. 2.2.).

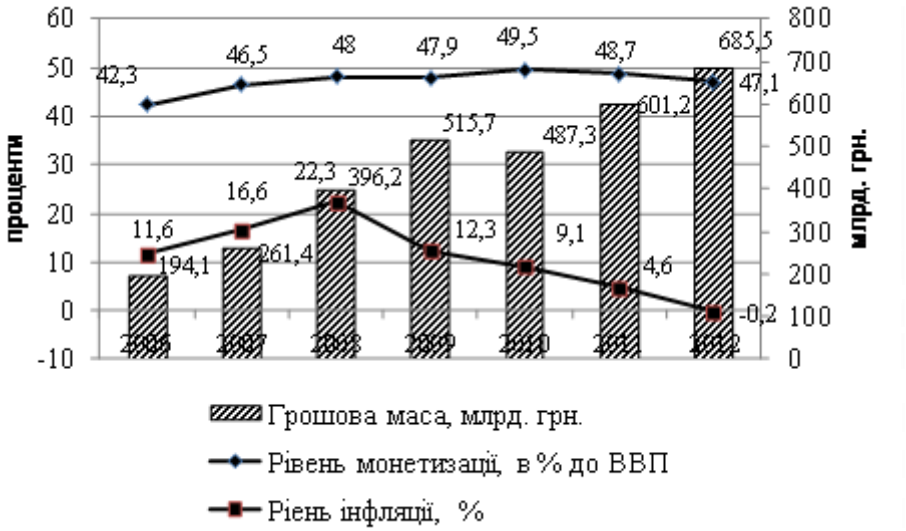

Рис. 2.2. Динаміка грошової маси, рівня монетизації та інфляції за період 2006-2012 рр.

По-друге. Процес кредитування.

З метою стабілізації ситуації, що склалася в банківській системі, НБУ розробив нову редакцію Положення «Про регулювання Національним банком України ліквідності банків України», яка була затверджена постановою Правління Національного банку України від 30 квітня 2009 року № 259, і впровадив її у практику. Зазначений нормативний документ був покликаний удосконалити механізм та інструменти регулювання грошово-кредитного ринку й ефективного їх використання для регулювання ліквідності вітчизняних банків [28].

Упродовж 2012 року НБУ активно підтримував ліквідність шляхом проведення операцій на відкритому ринку та застосування інструментів рефінансування. Загальний обсяг операцій рефінансування банків у 2012 році становив 97,6 млрд. грн., із них обсяг операцій прямого репо – 58,0 або 56,6

млрд. грн. НБУ вжив заходи щодо вдосконалення монетарних інструментів та механізмів, зокрема у 2012 році було збільшено: можливі терміни проведення операцій прямого репо: з 24.02.2012 – з 30 днів до 60 днів, а з 03.07.2012 – до 90 днів; максимальні терміни надання банкам коштів рефінансування шляхом проведення тендерів, а саме: з 03.07.2012 – з 90 днів до 360 днів. Також із 25.09.2012 було встановлено додаткові вимоги до банків, які беруть участь у тендерах із підтримання ліквідності строком понад 90 днів.

По-третє. Капіталізація банківської системи.

Не звертаючи увагу на позитивний рівень прибутку, що досягнений банками у 2012 році (4899 млн. грн..) та рентабельності капіталу – 3,03 %, значення достатності капіталу банку має тенденцію до зниження (рис. 2.3.).

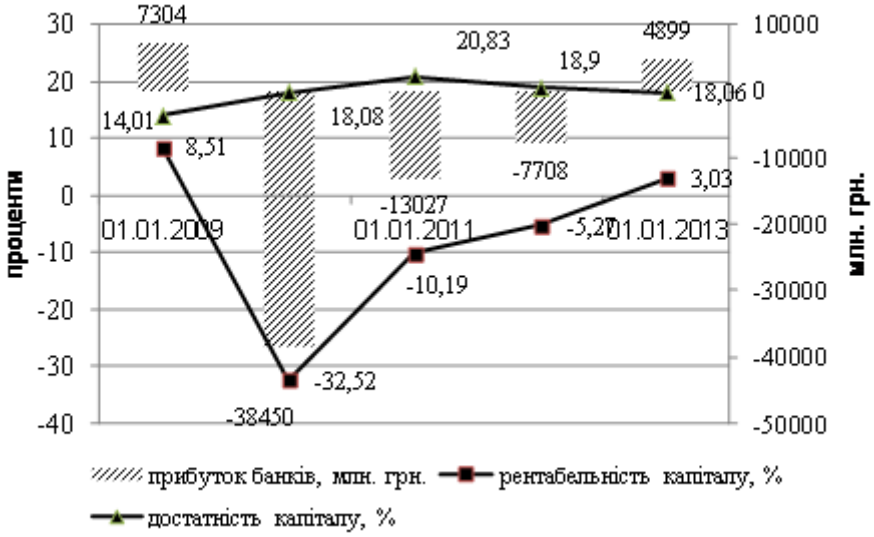

Рис. 2.3. Динаміка значень прибутку, рентабельності капіталу та достатності капіталу за період з 01.01.2009 по 01.01.2013

По-четверте. Регулювання норм обов’язкового резервування. Норму обов'язкових резервів встановлюють як процентне відношення до суми залучених банком коштів. Механізм формування резервних вимог полягає в тому, що центральний банк зменшує можливість використання банками кредитних ресурсів. На розмір обов'язкових резервів зменшується пропозиція

грошей і таким чином центральний банк регулює приріст грошової маси в обігу [11].

Обов'язкові резервні вимоги як монетарний механізм мають свої особливості, а саме: це потужний засіб грошово-кредитного регулювання, застосування якого призводить до змін обсягів надлишкових банківських резервів, кредитного потенціалу банківської системи і, як наслідок, темпу приросту грошової маси; обов'язкові резерви є джерелом погашення банками власних зобов'язань у разі їхнього банкрутства; резервування певної частини залучених коштів є обов'язковим для усіх банківських установ держави; механізм обов'язкового резервування має податкову природу, адже робить дорожчими банківські ресурси і потенційно сприяє зниженню доходів банків; найкращий ефект від їхнього застосування спостерігається у довгостроковому періоді.

По-п’яте. Механізм валютного курсоутворення. Аналізуючи тенденції валютного ринку України у 2013 році, можемо зробити висновок, що курс гривні зазнавав впливу чинників: пропозиція валюти на внутрішньому ринку є зовнішнім, екзогенним чинником, практично не пов'язаним із динамікою попиту на неї; країни з внутрішніми валютами або валютами зовнішньої конвертації за поточними міжнародними розрахунками зазвичай мають неглибокі та нерозвинуті фінансові ринки;вітчизняна валюта значно поступається іноземній за рівнем ліквідності і ступенем міжнародного визнання, тому власники намагаються притримувати валюту, створюючи при цьому її дефіцит на внутрішньому ринку [30].

Слід зазначити, що проникнення долара США у внутрішні розрахунки є небажаним явищем, особливо для України. Доларизація, як свідчить вітчизняна практика, негативно впливає на стан грошово-кредитної системи країни, оскільки знижує ефективність монетарних важелів регулювання грошового обігу. Нині в Україні фактично сформувалася бівалютна грошова система, управління якою є проблематичним для Національного банку України. Зокрема, вітчизняна грошова маса на сьогодні складається з двох частин: гривневої та

доларової. Обсяг готівкових доларів оцінюється фахівцями НБУ в суму 50 млрд. доларів США. Таким чином, доларова маса у перерахунку на вітчизняну валюту становить 50 % гривневого агрегату М2.

При розгляді питання валютного курсу та інфляції слід звернути увагу на такий феномен як фінансова доларизація.

У 2015 році рівень фінансової доларизації зріс до 32% порівняно з 31% у 2014 р. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Динаміка обсягів депозитів та рівня доларизації в Україні за період 2010-2015 рр.

Показники	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Депозити, залучені депозитними корпораціями, млн. грн.	283 875	359 740	334 953	413 851	491 756	534 280
Темп приросту, %	52,7	26,7	-6,9	23,6	18,8	9,2
у тому числі:						
У національній валюті, млн. грн.	192297	201 835	173 091	239918	280 440	298 728
Темп приросту, %	67,0	5,0	-14,2	38,6	16,9	6,3
В іноземних валютах, млн. грн.	91 577	157 905	161 862	173933	211 316	235 552
Темп приросту, %	29,3	72,4	2,5	7,5	21,5	13,2
Рівень доларизації (депозити в іноземних валютах/М2),%	23,4	30,8	33,4	28,8	31,0	32,4
Темп приросту, %	-14,3	31,6	8,4	-13,7	7,6	н/д

Розвиток інфляційного процесу, зазвичай, проходить два етапи. На першому з них темпи знецінення паперових грошей відстають від темпів зростання паперової маси, тому вплив інфляції на виробництво, торгівлю, кредит і грошовий обіг ще не цілком виявляється. Тимчасово навіть може створюватись специфічно висока кон’юнктура, основою якої насправді є інфляція. На другому етапі свого розвитку інфляційний процес стрімко прогресує, темпи зростання суспільного виробництва починають відставати від

знецінення паперових грошей, а інфляційне переповнення каналів грошового обігу стає вже очевидним [27].

Розглянемо динаміку інфляційних коливань протягом 2012-2015 років (табл. 2.2.).

Таблиця 2.2.

Індекс споживчих цін України за 2011-2015 роки, %

	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік
Всього за рік (%)	109, 1	104, 6	99,8	100,5
Середньомісячний темп росту (%)	100,7	100, 3	99,9	100,0
Середньорічний темп росту (%)	109,4	108, 0	100,6	99,7

Можемо зробити висновок, що навіть при показнику 100,5 % у 2015 році, що на 0,7 % більше ніж у 2014, середньорічний темп росту індексу споживчих цін все одно зменшився.

За повідомленням Державної служби статистики України, індекс споживчих цін у серпні 2014 року порівняно з липнем становив 100,8%, а на кінець року може скласти 112,9 % замість прогнозованих 95,4 %. Це означає, що темпи росту інфляції прискорилися. Розглянемо динаміку індексу інфляції в Україні за 2004-2014 роки (рис. 2.4.).

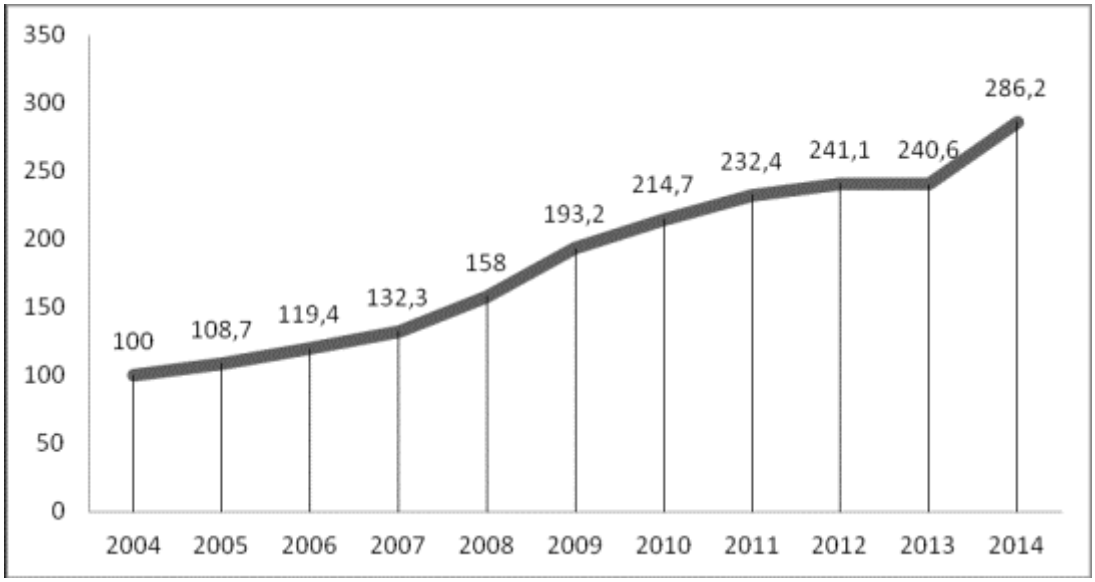

Рис. 2.4. Динаміка індексу інфляції в Україні за 2004-1014 роки, %

Виходячи з даних про динаміку індексу інфляції в Україні за останні 10 років, робимо висновок про прискорення інфляційних процесів та особливе підвищення показників інфляції у 2014 році.

На думку переважної більшості вітчизняних економістів є вже розроблені і запропоновані методи боротьби з інфляцією, на які варто звернути увагу, а саме адміністративні та економічні. До адміністративних методів відносять встановлення державою обмежень на підвищення цін та контроль за доходами. Економічні методи впливають на інфляцію попиту та інфляцію витрат. Їх поділяють на 2 групи. Перша група – це сукупність заходів антиінфляційної політики, друга – це заходи, які сприяють зменшенню витрат виробництва, податків на бізнес, імпортного мита на ввезені засоби виробництва та стимулювання технічного прогресу.

Інфляційні процеси могли б бути контрольованими, якби діяла довгострокова антиінфляційна програма, яка б включала заходи, що стримували б інфляцію. До таких заходів можна віднести викорінення структурних перекосів, реальну конверсію військово-промислового комплексу, ліквідацію збиткових підприємств та дефіциту державного бюджету, розвиток ринку платних послуг, зниження ліквідності грошових заощаджень населення і їх поточних доходів шляхом підвищення відсотків на депозити, активне залучення до ринкового обороту нетрадиційних товарів, таких як нерухомість та цінні папери.

Країни, що рішуче пішли шляхом ринкових перетворень, частково вже мають певні позитивні результати, які відображаються, передусім, у стримування інфляційних процесів, зростанні обсягів виробництва, підвищенні рівня життя населення. Безперечно, що й Україна, маючи значний економічний потенціал, не лише стабілізує фінансову ситуацію в країні, але й забезпечить умови «керованості» інфляційним факторам, що надасть їй змогу зайняти належне місце серед інших економічно та соціально розвинутих країн Європи.

Для зменшення впливу інфляційних процесів на банківську діяльність Національним банком передбачено подальша робота

щодо безумовної пріоритетності цілі щодо цінової стабільності та підпорядкування їй усіх інших цілей і завдань; орієнтація на середньострокову перспективу; відсутність зобов'язань щодо утримання на певному рівні або в певних межах обмінного курсу гривні; тісна співпраця з Урядом; прозорість діяльності Національного банку України перед суспільством.

Обсяг грошової бази в Україні в грудні зріс на 4,6% - до 336 млрд грн, грошової маси – на 1,9%, до 988,9 млрд грн, повідомляється на веб-сайті Національного банку України (НБУ).

Згідно з повідомленням, у 2015 році грошова база зросла на 0,8%, грошова маса - на 3,4%. Обсяг готівки поза банками в грудні збільшився на 3,6% – до 282,9 млрд грн, при цьому в 2015 році його зниження становило 0,03%.

Як пояснює НБУ, зростання грошової маси в грудні відбулося за рахунок зростання залишків на рахунках фізичних осіб у національній валюті на 7,2% (з початку року – зменшення на 3,8%) – до 188,5 млрд грн і на рахунках юридичних осіб в нацвалюті на 6,3% (з початку року – на 17,9%) – до 200,2 млрд грн.

Як повідомляє НБУ, в грудні обсяг депозитів фізичних осіб у гривні без урахування коштів у банках, які було визнано неплатоспроможними і перебувають у стадії ліквідації, зріс на 10,7% – до 186,3 млрд грн. Обсяг депозитів фізичних і юридичних осіб у національній валюті за місяць зріс на 6,7% (з початку року на 6,2%) – до 388,7 млрд грн.

Обсяг депозитів в іноземній валюті минулого місяця зменшився на 5,2% (з початку року - на 32,1%) - до $13,2 млрд (у доларовому еквіваленті), зокрема юросіб на 5,9% (з початку року скоротився на 22%) – до $4,5 млрд, фізосіб – на 4,8% (з початку року - на 36,3%), до $8,7 млрд. Обсяг депозитів фізосіб в іноземній валюті без урахування коштів у банках, які було визнано неплатоспроможними і перебувають у стадії ліквідації, у грудні збільшився на 0,9% – до $8,6 млрд.

У листопаді порівняно з жовтнем поточного року номінальні доходи

населення збільшились на 3,7%, а наявний та реальний наявний доходи – відповідно на 2,3% та 0,2%. Наявний доход у розрахунку на одну особу за листопад 2015 року становив 983,9 грн. проти 961,1 грн. за жовтень.

Витрати населення у січні–листопаді 2015 р. порівняно з аналогічним періодом попереднього року збільшились на 33,3%. Приріст заощаджень склав 46360 млн. гривень.

Доходи та витрати населення України у січні–листопаді 2015 року характеризуються такими даними:

Таблиця 2.3.

Доходи та витрати населення України у січні–листопаді 2015 року[19]

Показники	Млн. грн.		Листопад у % до	
	січень–листопад	у т.ч. листопад	жовтня 2015	листопада 2015
1	2	3	4	5
Доходи – всього	551817	60658	103,7	137,0
1. Заробітна плата	235133	25666	104,7	134,2
2. Прибуток та змішаний доход	88165	9928	96,1	149,0
3. Доходи від власності (одержані)	17703	2990	114,9	147,7
4. Соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти	210816	22074	104,7	133,9
в тому числі:				
соціальні допомоги	119067	12032	102,0	133,4
інші поточні трансферти	14235	1504	95,4	109,3
соціальні трансферти в натурі	77514	8538	110,8	140,2
Витрати та заощадження – всього	551817	60658	103,7	137,0
1.Придбання товарів та послуг	447342	46807	98,2	130,0
2.Доходи від власності (сплачені)	14905	1760	103,3	у 1,9 р.б.
3.Поточні податки на доходи, майно та інші сплачені поточні трансферти	43210	4575	104,6	у 1,5 р.б.
в тому числі:				

поточні податки на доходи, майно тощо	31448	3299	105,4	у 1,7 р.б.
внески на соціальне страхування	7772	805	102,0	119,3
інші поточні трансферти	3990	471	103,5	139,3
4.Нагромадження нефінансових активів	9827	580	77,5	30,4
5.Приріст фінансових активів	36533	6936	у 1,7 р.б.	у 2,8 р.б.
з них:				
приріст грошових вкладів та заощаджень в цінних паперах	73665	10870	у 1,6 р.б.	у 2 р.б.
1	2	3	4	5
позики, одержані за виключенням погашених	–66915	–8290	х	х
Наявний доход	416188	45785	102,3	133,6
Заощадження	46360	7516	у 1,6 р.б.	у 1,7 р.б.

Одночасно залишки за кредитами в іноземній валюті в грудні зменшилися на 0,6% (з початку року - на 20,3%) – до $23,9 млрд за рахунок скорочення кредитів, наданих юридичним особам - на 1,7% (з початку року - на 17,3%) – до $19,6 млрд, тоді як кредити, надані фізичним особам, зросли на 4,8% (з початку року зменшилися на 31,6%) – до $4,3 млрд.

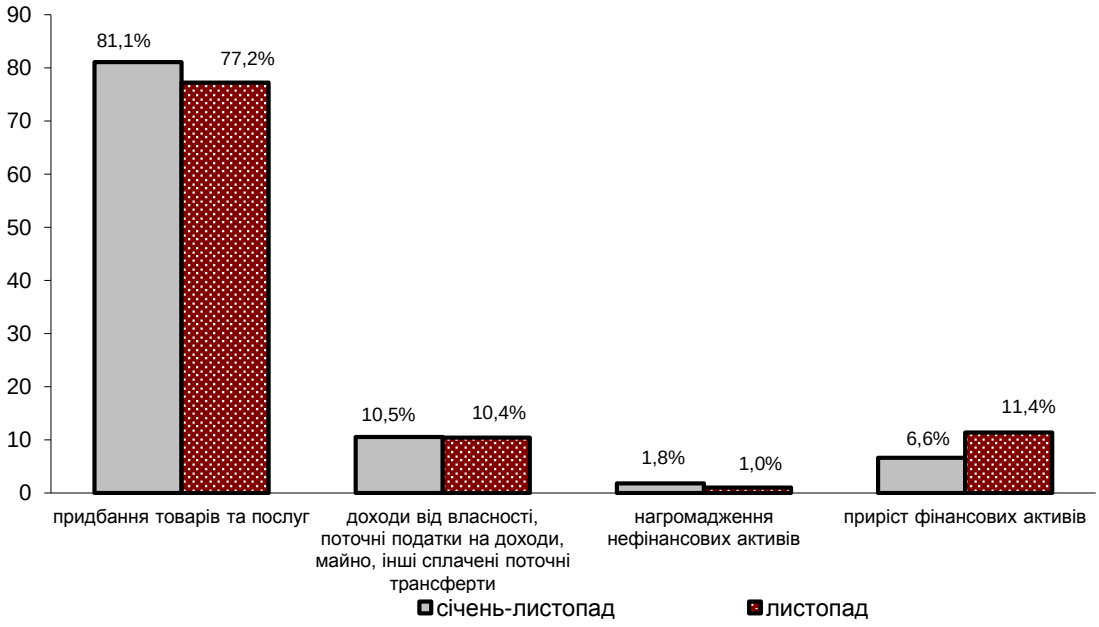

Рис. 2.5. Структура витрат та заощаджень населення України у січні–листопаді 2015 року [19]

Залишки за кредитами в національній валюті за місяць зменшилися на 4,8% (з початку року - на 19,8%) – до 439,3 млрд грн за рахунок зменшення кредитів, наданих юридичним особам, - на 5,6% (з початку року - на 17,4%) – до 360,2 млрд грн, фізосіб – на 0,8% (з початку року зменшилися на 26%) – до 79,2 млрд грн.

Водночас регулятор зазначає, що обсяг коррахунків банків у НБУ в грудні зріс на 2,8% (з початку року зменшився на 1,7%) – до 27,7 млрд грн. Сума обов'язкових резервів у період із 11 листопада до 10 грудня 2015 року становила 38,9 млрд грн, тоді як з 11 грудня 2015 року по 10 січня 2016 року – 40 млрд грн.

За даними Нацбанку, процентні ставки за кредитами в національній валюті зменшилися до 20,20% з 20,73% річних, за кредитами в іноземній валюті – до 8,65% з 9,71%, за депозитами у національній валюті зменшилися до 11,44% з 12,39%, за депозитами в іноземній валюті – до 5,79% з 5,96%.

Розглядаючи стан українського грошового ринку стає очевидним ряд проблем, які стримують створення високоліквідного, відкритого, активного ринку капіталів.

3. Напрямки та вдосконалення антиінфляційної політики України, механізм таргетування інфляції

Інфляція властива більшості економічно розвинутих країн світу і є основною проблемою в тих країнах, що розвиваються. Крім бюджетного дефіциту інфляція обов'язково супроводжується нерівномірним зростанням цін й, звідси, порушенням господарчих зв'язків, гонкою цін між окремими галузями економіки й хвильоподібним поширенням зростання цін по районах держави й галузям. Тому кожна країна повинна слідкувати за рівнем інфляції і регулювати її у разі підвищення.

У світі є дві головні концепції антиінфляційних заходів, що спираються на кредитно-грошову та фіскальну політику. Перший метод реалізуэється шляхом змін у системі оподаткування (як правило підвищення податків) та введенням жорсткого державного контролю цін та зарплати. Другий метод – це індексація доходів, застосування механізму корегування процентних ставок відповідно до темпів інфляції та ін. До того ж необхідною є повна адаптація усіх економічних інституцій до функціонування в умовах інфляції. Адаптаційна політика має свої недоліки: кошти на компенсаційні надбавки населенню треба брати з державного бюджету, тобто врешті-решт через податки, або робити грошову емісію, що знову призведе до зростання інфляції[14].

В Україні існують такі методи регулювання інфляції як:

1) антиінфляційного оподаткування;
2) скорочення податків у світі «концепція пропозиції» ;
3) регулювання цін в умовах інфляційної нестабільності[6].

У сучасних умовах в Україні для здійснення виваженої антиінфляційної політики слід, передусім, навчитись точно прогнозувати інфляцію. Для цього необхідно на основі чіткого статистичного відображення основних макроекономічних показників у сфері товарного і грошового обігу розробляти моделі можливих інфляційних змін у грошовій сфері. Але розробка моделі розвитку інфляційних процесів з огляду на заплановані основні макроекономічні показники розвитку нашої економіки являє собою тільки

теоретичне обґрунтування здійснення антиінфляційних заходів. Їх реалізація вимагає постійного пошуку з боку НБУ шляхів найефективнішого застосування цього інструменту. Останнє передбачає максимальне врахування особливостей і реального стану нашої економіки. Але в наших умовах традиційні антиінфляційні заходи не завжди дають відповідні результати[3].

Важливим напрямком здійснення антиінфляційної політики мають стати операції центрального банку на ринку цінних паперів. Активний продаж цінних паперів і реанімація цього ринку в Україні — необхідна передумова зменшення інфляційних наслідків від збільшення заробітної плати, пенсій, стипендій тощо. Нині цей ринок в Україні малоефективний і слабкий. Посилення його роботи стає неодмінною умовою як розвитку економіки в цілому, так і вдосконалення системи антиінфляційних заходів держави.

Суттєве місце в Україні щодо стримування інфляційних процесів має зайняти і організація державного управління. Як відомо, на сьогодні маємо великий і обтяжливий для країни управлінський апарат. І якщо його скорочення в більш-менш помітних масштабах на даному етапі мало реальне, то потрібно хоча би підвищити ефективність використання коштів, які виділяються на цей апарат з державного бюджету. Також великий резерв ще є і в царині функціонування всієї бюджетної сфери, де проблема не тільки в оптимізації витрат бюджетних коштів, але й в удосконаленні її організаційної структури [3].

З огляду на це слід дуже ретельно розробляти і реалізовувати валютну політику в усьому різноманітті її напрямків. Політика в галузі курсоутворення, організації руху іноземної валюти, її залучення до інвестиційного процесу, способи та організація її конвертації у вітчизняну грошову одиницю — усе це має велике значення як для всього процесу відтворення, так і для стану й динаміки інфляційних процесів.

Важливе значення у боротьбі з інфляцією має такий чинник як продовження часового лагу впливу грошової маси на інфляцію. Це дає змогу зменшити інфляційний потенціал грошової маси на основі трансформації

більшої частини її приросту у зростанні реального ВВП. До умов, що впливають на величину лагу віднесено інфляційні очікування економічних суб'єктів та швидкість обігу грошової маси, на яку серед інших чинників істотний вплив здійснюють частка довгострокових депозитів та частка довгострокових кредитів у кредитному портфелі банківської системи. Тому з огляду на позитивні макроекономічні наслідки подовження часового лагу, одним з пріоритетних завдань Національного банку України має бути сприяння залученню депозитних вкладів на довгостроковій основі та збільшенню їх частки і частки довгострокових кредитів у структурі портфелю банківської системи на збалансованій основі за сумами і строками, а також забезпечення зниження інфляційних очікувань економічних суб'єктів шляхом підвищення їх довіри до монетарної політики[4].

Зокрема, при тому, що згідно з експертними оцінками фахівців Міністерства економічного розвитку і торгівлі та Національного банку України за результатами 2015 р. реальний валовий внутрішній продукт (ВВП) України скоротиться приблизно на 9,0–11,5 %, під кінець минулого року почалось його поступове зростання. Такий прогноз базується на експертній оцінці уповільнення падіння вітчизняної економіки, яке спостерігається у другій половині 2015 р. Так, під кінець минулого року в цілому поліпшилась ситуація у вітчизняній промисловості. Аналіз динаміки промислового виробництва в Україні протягом 2014–2015 рр. показав, що спад промислового виробництва у першій половині 2015 р. поступово змінився на його стагнацію, а у другій половині 2015 р. промислове виробництво в Україні поступово почало зростати. Адже, за оцінками фахівців Міністерства економічного розвитку і торгівлі, скорочення ВВП України лише трохи більше, ніж на половину обумовлюється власне виключенням з господарського життя нашої держави частини Донецької та Луганської областей. Решта скорочення ВВП обумовлена іншими чинниками, включаючи й кон'юнктуру світового ринку.

Загалом розвиток економіки України у 2015 р. був вельми неоднозначним, що й обумовило розбіжності в експертних оцінках його

характеру. Одні експерти вважають, що хоча під кінець року темп падіння українського ВВП й сповільнився, але криза свого «дна» ще не досягла. Інші експерти, причому не лише вітчизняні, дотримуються більш оптимістичних оцінок. Вони вважають, що українській владі вдалося стабілізувати ситуацію в економіці, попри збройний конфлікт на сході країни та несприятливу кон'юнктуру на зовнішніх ринках. Отже, цілком ймовірно, що протягом 2015 р. українська економіка в цілому більш-менш пристосувалась до функціонування в умовах окупації частини території України та гібридної війни Росії проти України, включаючи пряму російську військову агресію.

Для визначення обґрунтованості тих чи тих прогнозних оцінок розвитку української економіки у 2016 р., а цілком ймовірно – й протягом ряду наступних років, треба проаналізувати найважливіші фактори, що впливатимуть на розвиток економіки.

Одним з найважливіших чинників розвитку української економіки на 2016 р. і більш віддалену перспективу лишатиметься військово-політичний конфлікт на Донбасі. Протягом минулого року його негативний вплив на вітчизняну економіку проявлявся не лише у повній зупинці чи неритмічній роботі багатьох українських підприємств, порушенні мережі господарських зв'язків, а й формуванні атмосфери невизначеності у сфері підприємницької діяльності та державного й місцевого управління. Адже протягом значної частини минулого року в українському суспільстві доволі довго були поширені очікування щодо можливого розширення масштабів російсько-терористичної агресії проти України не лише на Донбасі, а й за його межами. Утім, наприкінці минулого року ЗМІ поширили повідомлення про те, що під час телефонної розмови лідерів країн «нормандської четвірки» було досягнуто домовленості про продовження дії мінських угод на 2016 р. Повідомлялося, що контролювати виконання цих домовленостей доручено міністрам закордонних справ Німеччини, Росії, Франції та України, які на початку 2016 р. проведуть «ретельну інвентаризацію» виконання мінських угод.

Тому можна сподіватись, що принаймні протягом першої половини поточного року, а можливо – протягом усього 2016 р. широкомасштабних бойових дій із застосуванням важких озброєнь на Донбасі не буде. Слід також брати до уваги санкції Заходу проти Росії, дія яких продовжена до середини цього року та безпосередню участь Росії у військовому конфлікті в Сирії. Зазначені чинники, поряд із посиленням Збройних сил України, утримують Росії від посилення військової агресії проти нашої держави. Як припускають оглядачі деяких ЗМІ, на окупованих територіях Донбасу дедалі чіткіше формується «українське Придністров'я» з усіма атрибутами квазіреспубліки. Таким чином можна вважати, що у 2016 р. конфлікт на Донбасі вже не справлятиме такого негативного впливу на розвиток української економіки, як це було у 2015 р.

Як зазначалося вище, вітчизняний бізнес, мабуть, уже більш-менш пристосувався до функціонування в умовах окупації частини території України та гібридної війни Росії проти України, включаючи пряму російську військову агресію. Однак саме зміна тактики російської гібридної війни проти України у 2016 р. може справити більший вплив на розвиток української економіки, ніж збройна підтримка Росією сепаратистів на Донбасі. Аналіз повідомлень, що наповнюють вітчизняний інформаційний простір говорить, що на нинішньому етапі протистояння з нашою державою Росія відтепер робить ставку саме на фінансово-економічні важелі впливу. До речі, деякі з цих важелів були задекларовані Росією ще раніше, а нині вони втілюватимуться у практику російсько-українських економічних відносин.

Зокрема, Росія з 1 січня 2016 р. припинила дію Угоди про зону вільної торгівлі (ЗВТ) з Україною. Рішення щодо ЗВТ обґрунтовано тим, що з 1 січня 2016 р. набрала чинності угода про ЗВТ між Україною та Європейським Союзом. Крім того уряд Росії з 1 січня 2016 р. включив Україну до переліку країн, з яких заборонено ввезення сільгосппродукції, сировини та продовольства. Президент Росії В. Путін також підписав указ, який забороняє прямі транзитні перевезення вантажів з України в Казахстан. Як ідеться в цьому

указі, міжнародні транзитні автомобільні та залізничні перевезення вантажів з території України на територію республіки Казахстан через територію РФ здійснюються тільки з території Білорусі. При цьому вантажні приміщення транспортних засобів і залізничного рухомого складу, де перевозяться транзитні товари, мають бути опломбовані, у тому числі із застосуванням технології навігаційної супутникової системи ГЛОНАСС. Указ набрав чинності з 1 січня і діятиме до 1 липня 2016 р. Впровадження зазначеного обмеження на транзит вантажів з України пояснюється припиненням дії ЗВТ між Україною та Росією. Як бачимо, Росія не лише обмежує експорт українських товарів на власний ринок, а й прагне перешкоджати торгівлі України з іншими державами.

Серед ефективних методів боротьби з інфляцією виділяють наступні: контроль за грошовою масою; стабілізацію інфляційних очікувань населення; збільшення ступеня товарності економіки; зменшення податків; регулювання валютного курсу. Стримувати інфляцію можна так само за допомогою таргетування, сутність якого полягає у визначенні цільового показника або таргета, досягнення якого призведе до стабільності цін у країні. [1]

Центральні банки у всьому світі використають три базових монетарних режима: [21]

1. Таргетування обмінного курсу, якого де-факто зараз намагається дотримуватися й Україна. У цьому режимі якорем макроекономічної стабільності є курс долара (рідше - євро або іншої валюти).

2. Монетарне таргетування. Його можуть застосовувати Центробанки розвинених країн, у яких ріст економіки й попит на гроші стабільний. У таких умовах рівень цін регулюється грошовою пропозицією. Тому ціновим якорем стає один із грошових агрегатів, яким управляє Центробанк.

3. Пряме інфляційне таргетування. Взявши на озброєння таку модель, Центробанк за допомогою дисконтної ставки регулює вартість грошей в економіці. А цим, за допомогою механізму монетарної трансмісії, впливає на рівень інфляції й темпи росту економіки.

Інфляційне таргетування — це такий монетарний режим, яким установлюється однозначний пріоритет інфляції перед будь-якими іншими цілями грошово-кредитної політики (у т.ч. перед курсовими), а також підвищена відповідальність органів грошово-кредитного регулювання за виконання інфляційних цілей. Режим інфляційного таргетування з'явилася як альтернатива монетарному таргетуванню наприкінці 80-их років й одержав бурхливий розвиток у наступне десятиліття. Більшість країн, що перейшли до інфляційного таргетування, зробили це через низьку ефективність грошово-кредитної політики, спрямованої на таргетування валютного курсу або пропозиції грошей. Таргетування інфляції було перший раз застосовано у Новій Зеландії в 1990 році. Відтоді цю стратегію пробувало впровадити близько 30 країн, більшість із них - успішно. [2]

Щодо основних характеристик режиму інфляційного таргетування, то зазвичай потрібно досягти інституціональної домовленості між урядом та центральним банком (потрібен відповідний закон) про підтримання цінової стабільності як пріоритетної цілі монетарної політики. Адже рішення про перехід до інфляційного таргетування не повинно ухвалюватись лише центральним банком, воно має бути погодженим з урядом, на якому лежить значна частина відповідальності за динаміку рівня цін. [2]

Серед позитивних сторін інфляційного таргетування наступні: [2]

1. Допомагає, у більшості випадків, швидко знизити інфляцію;

2. Зміцнює фактичну незалежність центрального банку, чітко орієнтуючи його на одну мету (зниження інфляції і її стабілізація на низькому рівні);

3. Сприяє підвищенню професійного рівня, прозорості й довіри грошовій політиці, а також підвищенню професійного рівня макроекономічних аналізів і дебатів у даній країні

Про необхідність корекції діючого монетарного режиму в Україні багато експертів і держчиновники говорять не перший рік. Причина, на їхню думку, полягає в тому, що режим уже давно не відповідає вимогам сучасної економіки через непрозорість грошово-кредитної політики й відсутності чітких

довгострокових орієнтирів зміни вартості національної валюти. Однак насправді Україна як і раніше далека від виконання умов для початку ефективного контролю над інфляцією. Політика таргетування валютного курсу вже не спрацьовує й гальмує залучення іноземних інвестицій.

Щоб увести в Україні механізм фіксування інфляції, необхідно виконати три головних вимоги:

1. Відмовитися від фіксування яких-небудь інших показників, крім інфляції (наприклад, валютного курсу, заробітної плати, рівня безробіття).

2. Центральний банк повинен бути незалежний від уряду.

3. Необхідно впровадити відповідні монетарні інструменти (дисконтна ставка, операції на відкритому ринку й резервні вимоги).

Для економіки пропонована НБУ політика, що орієнтована на інфляційне таргетування, більш краща, тому що вона буде більш гнучкою для рішення макроекономічних проблем, ніж просте втримання валютного курсу на стабільній величині. [2]

Як показує світовий та вітчизняний досвід, потужний вплив на хід економічних процесів, особливо за умов нестабільної ситуації у суспільстві, справляють відповідні очікування підприємців і домогосподарств (населення). Департаментом статистики та звітності Національного банку України регулярно проводяться щоквартальні опитування керівників підприємств щодо оцінки ними поточної та майбутньої ділової активності, інфляційних і курсових очікувань, змін економічної ситуації в країні. На підставі опитування визначався ряд індикаторів економічної поведінки підприємств таких, як, наприклад, індекс ділових очікувань і баланс очікувань. Індекс ділових очікувань (ІДО) – агрегований показник за результатами опитувань підприємств щодо перспектив їхнього розвитку в наступні 12 місяців.

Проаналізувавши динаміку ділових очікувань керівників українських підприємств на майбутні 12 місяців протягом 2014–2015 рр. можна помітити в цілому доволі чітку кореляцію погіршення цих очікувань і загострення військово-політичної ситуації в Україні й навколо неї. А оскільки останнім

часом загострення військово-політичної ситуації дій на Донбасі не спостерігається й навіть існують деякі зовнішньополітичні ознаки її стабілізації, то можна припустити, що ділові очікування в українському підприємницькому середовищі поступово поліпшуватимуться. Це, у свою чергу, справлятиме позитивний вплив на розвиток вітчизняної економіки у 2016 р. Хоча слід визнати, що деяке поліпшення ділових очікувань керівників українських підприємств, яке мало місце останнім часом, ще, на жаль, не має усталеного характеру, і може істотно порушуватись під впливом тих чи тих зовнішніх і внутрішніх чинників.

Водночас надзвичайно цікавими є результати опитування проведеного Бюро Делегата німецької економіки в Україні серед німецьких підприємців в Україні. У 2014 р. 83 % опитаних сказали, що вони не планували експансію, а у 2015 р. залишилося тільки 28 % тих, хто не збирався розширюватися. А 72 % навпаки готові це робити. Вони бачать, що десь у 2016 р. буде пожвавлення ринку, і готуються вже зараз, зазначав наприкінці минулого року Делегат німецької економіки в Україні А. Маркус. Як бачимо очікування іноземних підприємців щодо перспектив економіки України також поліпшуються.

Підсумовуючи наведене вище, можна констатувати деяке поліпшення економічних очікувань суб'єктів вітчизняної економіки. Однак тенденція ця поки ще нестійка, а песимістичні настрої вельми сильні. Залежно від того посилиться чи порушиться у подальшому тенденція до поліпшення очікувань економічних агентів, можна буде говорити про позитивний чи негативний вплив соціально-психологічних процесів в українському суспільстві на розвиток вітчизняної економіки. Поки ж зберігаються певні надії на поліпшення ситуації у цій сфері.

Потужний вплив на розвиток економічних процесів в Україні справляють параметри державного бюджету. З одного боку вони (через формування доходів і видатків бюджету) впливають на широкий спектр економічних процесів у нашій державі, а з іншого – виступають важливим орієнтиром для всіх суб'єктів

економіки, впливають на ухвалення ними відповідних рішень та їхню господарську поведінку. Наприкінці минулого року Верховна Рада ухвалила Державний бюджет на 2016 р., який згодом підписав Президент України, з наступними параметрами.

Згідно з Законом у Державному бюджеті на 2016 р. передбачено: доходи у сумі 595,1 млрд грн, видатки у сумі 684,5 млрд грн, а дефіцит державного бюджету визначено у 3,7 % від прогнозного обсягу валового внутрішнього продукту (ВВП) України. При цьому 2016 р. передбачено видатки на оборону та безпеку на рівні 113,6 млрд грн, або 5% ВВП. Законом визначено на 31 грудня 2016 р. граничний обсяг державного боргу в сумі 1 501 479 663,5 тис. грн. Також встановлено прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2016 р. – 1330 грн., з 1 травня – 1399 грн., з 1 грудня – 1496 грн. Мінімальну заробітну плату у 2016 р. установлено у місячному розмірі: з 1 січня – 1378 грн., з 1 травня – 1450 грн., з 1 грудня – 1550 грн. Розрахунок показників державного бюджету здійснювався на базі наступних макроекономічних показників: зростання ВВП – 2 %, інфляція (грудень 2016 р. до грудня 2015 р.) – 12 %, середньорічний курс гривні на рівні 24,1 грн./дол. США (24,4 грн./дол. – наприкінці 2016 р.), ціну імпортного газу – 225 дол. США/тис. куб. м.

Державний бюджет України на 2016 р. було розраховано на підставі ряду ключових макроекономічних показників, узгоджених з Міжнародним валютним фондом. Зі свого боку Світовий банк прогнозує зростання економіки України у 2016 р. на 1 %, а 2017 р. Україні прогнозують економічне зростання вже у 2 %. Про це йдеться у новій доповіді, яку Світовий банк представив у середу у Вашингтоні зразу після Нового року.

Загалом проведений вище аналіз показав надзвичайну складність нинішньої соціально-економічної ситуації в Україні, що й обумовило істотну неоднозначність прогнозів розвитку вітчизняної економіки у 2016 р.

Висновки

Підсумовуючи проведене дослідження, зазначимо, що середовище реалізації сучасної грошово-кредитної політики НБУ формується чинниками, які в сукупності створюють вкрай складні умови і знижують ефективність грошово-кредитної політики в досягненні намічених цілей. Створенню сприятливих умов виходу України з фінансово-економічної кризи та підвищенню дієвості антикризових заходів центрального банку могли б сприяти такі напрями вдосконалення середовища реалізації монетарної політики:

1. Посилення координації бюджетної та грошово-кредитної політики шляхом:

— удосконалення бюджетної політики в напрямі зростання видатків розвитку та ведення поточних видатків на бездефіцитній основі, що дасть змогу змістити структуру видатків у бік збільшення витрат на капітально-інфраструктурні цілі;

— удосконалення управління та прогнозування руху коштів на ЄКР, розміщеному в НБУ, у напрямі усунення явищ "сезонності" й масового витрачання коштів, зменшення на цій основі негативного впливу цих чинників на ліквідність банківської системи й інфляційні процеси;

— запровадження стимулюючої державної політики, орієнтованої на: структурну перебудову економіки; розвиток внутрішнього виробництва на інвестиційно- інноваційній основі; модернізацію промислових підприємств і виробництво ними не сировинної продукції, а продукції кінцевого споживання; зменшення енерго- залежності економіки; створення сприятливого бізнес-клімату й податкових стимулів для суб'єктів економіки, які здійснюють інвестиції у пріоритетні для виходу з кризи напрями, тощо.

2. Удосконалення чинної законодавчо-нормативної бази в напрямі:

— посилення захисту права власності й унеможливлення проведення рейдерських атак;

— запровадження відповідальності політиків, посадових осіб і засобів масової інформації за створення негативного інформаційного середовища, яке руйнує підвалини довіри до політики уряду, НБУ та банківської системи;

— стимулювання економічними методами (вимогами) банків і корпоративного сектору щодо зміни боргової політики в напрямі орієнтації на внутрішній ринок капіталів;

— недопустимості втручання в операційну незалежність НБУ через визначення прихованих схем фінансування видатків державного бюджету, встановлення умов "узгодження" монетарних операцій з урядом, втручання у процес регулювання грошово-кредитного ринку, визначення вимог селективного рефінансування банків на цілі, що є пріоритетними в той чи інший проміжок часу для економіки країни.

3. Запровадження дієвих механізмів спостереження й регулювання цін на активи з метою недопущення тенденцій до їх переоцінки та виникнення в майбутньому криз через фінансові бульки.

4. Удосконалення системи винагороди менеджерів банків, яка базувалася б не лише на короткострокових показниках прибутковості, які спонукають до нарощення ризиків, а й на показниках якості активів і фінансової стабільності банку.

Грошово-кредитна політика Національного банку України не завжди була ефективною, тому необхідно необхідне її поліпшення за рахунок впровадження антикризового менеджменту на рівні НБУ, стабілізації національної валюти , банківського сектору та інфляційних процесів на основі вивчення зарубіжного досвіду протидії фінансовим кризам.

Список використаної літератури

1. Агапова Т.А., Серегина С.Ф. Макроэкономика / Под ред. профессора, д.э.н. А.В.Сидоровича. – М.: МГУ им. М.В.Ломоносова, Издательство «ДИС», 2005. – 416 с.

2. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Макроекономіка. Опорний конспект лекцій. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 244 с.

3. Варгас М. В. Підвищення ефективності антиінфляційного регулювання в Україні/ Національний лісотехнічний університет України/ Науковий вісник НЛТУ України/ Збірник науково-технічних праць, Випуск 21.15, 2012р, с.173-181

4. Вечканов Г.С., Вечканова Г.Р. Макроэкономика. – СПб.: Питер, 2009.– С. 37–41.

5. Квастій Л. Г., Щербан О. Я., Угрин Л. Є. Аналіз інфляційних очікувань в економіці/ Національний лісотехнічний університет України/ Науковий вісник НЛТУ України/ Збірник науково-технічних праць, Випуск 21.1, 2013 р., с.212-221

6. Комар Т. В. Фінансові аспекти впливу інфляції на економічне зростання/ Науковий вісник: Фінанс, банки, інвестиції, №1, 2013 р., с.21-28

7. Кривцов О. Макроекономіка у запитаннях та відповідях: Навч. посіб./ Олександр Кривцов, Валерій Бережний, Вікторія Онегіна,. - Харків: Факт, 2004. – с.99

8. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: Практикум: Навчальний посібник. – Київ: Вікар, 2009. – 240 с.

9. Макроекономіка: Навч. посібник для вузів/ І.І. Вініченко, О.В. Гончаренко, Н.В. Дацій, С.О. Корецька. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – с.76

10. Мікроекономіка та макроекономіка: Підручник у 2-х ч./ Ред. С.Будаговська. –2-ге вид. -К.: Основи, 2001.-с.117

11. Мочерний С. В. Економічна теорія: Посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 656 с.

12. Мочерний С.В. Економічна теорія. – К.: Видавничий центр “Академія”, 1999. – 592 с.

13. Небава М. І. Теорія макроекономіки: навчальний посібник. – К.: Слово, 2003. – 536 с.

14. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Відп. ред. Г. Н. Климко. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2002. – 615 с.

15. Панчишин С. М. Макроекономіка: Навчальний посібник для студентів вузів. – К.: "Либідь", 2007. – 614 с.

16. Радіонова І. Макроекономіка: теорія та політика: Підручник / Університет економіки та права КРОК . — К. : Таксон, 2004. — с.146

17. Равікович Е.І. Макроекономічне прогнозування: Навч. посібник/ Е.І. Равікович, Г.В. Присенко. – К.: КНЕУ, 2002.- с. 23

18. Солонінко К.С. Макроекономіка: Навч. посібник для вузів/ К.С. Солонінко. – К.: ЦУЛ, 2006.-с.132

19. Старченко В. Д. Макроекономіка: (опорний конспект лекцій). – К.: Вид-во "Європейського університету", 2008. – с.80-86

20. Фельдерер Б. Макроекономіка і нова макроекономіка: Підручник для студ. екон. фак. вузів / Е... Буровникова (пер.). — К. : Либідь, 2002. — с.64

21. Харкянен Л. Макроекономіка: Навчальний посібник для студентів вузів/ Людмила Харкянен,. - К.: Каравела, 2007. – с.47

22. Черевик Н. В., Мірошник Т. О. Особливості інфляційних процесів в Україні/ Вісник ЖДТУ: Економічні науки, №3 (53), 2012 р, с.146-149

23. Черешня Г. А., Цвітун Т. В. Інфляційні процеси в Україні/ Вісник Хмельницького національного університету/ Економічні науки, №2, Т.2, 2013р., с.249-252

24. Шепель Є. В. Сутність інфляції як системного утворення і основні чинники її виникнення/ Економіка та управління національним господарством/ Актуальні проблеми економіки, №2(116), 2013р. с.32-41

25. www.ukrstat.gov.ua

26. www.kmu.gov.ua
27. www.ac-rada.gov.ua
28. minfin.gov.ua

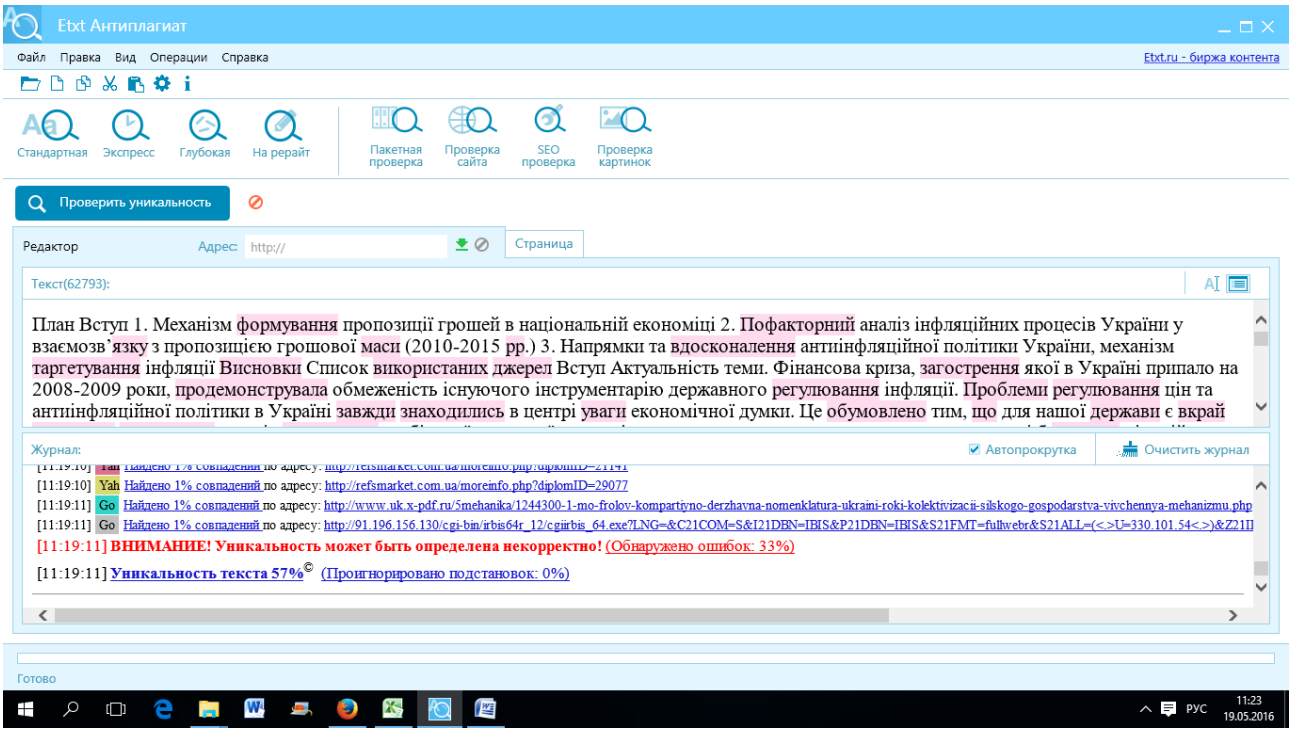
Etxt Антиплагиат
Файл Правка Вид Операции Справка
Etxt.ru - биржа контента
Стандартная
Экспресс
Глубокая
На рерайт
Пакетная проверка
Проверка сайта
SEO проверка
Проверка картинок
Проверить уникальность
Редактор
Адрес: http://
Страница
Текст(62793):
План Вступ 1. Механізм формування пропозиції грошей в національній економіці 2. Пофакторний аналіз інфляційних процесів України у взаємозв'язку з пропозицією грошової маси (2010-2015 рр.) 3. Напрямки та вдосконалення антиінфляційної політики України, механізм таргетування інфляції Висновки Список використаних джерел Вступ Актуальність теми. Фінансова криза, загострення якої в Україні припало на 2008-2009 роки, продемонструвала обмеженість існуючого інструментарію державного регулювання інфляції. Проблеми регулювання цін та антиінфляційної політики в Україні завжди знаходились в центрі уваги економічної думки. Це обумовлено тим, що для нашої держави є вкрай
Журнал:
Автопрокрутка
Очистить журнал
[11:19:10] Yah Найдено 1% совпадений по адресу: http://refsmarket.com.ua/moreinfo.php?diplomID=29077
[11:19:11] Go Найдено 1% совпадений по адресу: http://www.uk.x-pdf.ru/5mehanika/1244300-1-mo-frolov-kompartyno-derzhavna-nomenklatura-ukraini-roki-kolektivizacii-silskogo-gospodarstva-vivchennya-mehanizmu.php
[11:19:11] Go Найдено 1% совпадений по адресу: http://91.196.156.130/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?LNG=&C21COM=S&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21FMT=fullwebr&S21ALL=(<.>U=330.101.54<.>)&Z21I
[11:19:11] ВНИМАНИЕ! Уникальность может быть определена некорректно! (Обнаружено ошибок: 33%)
[11:19:11] Уникальность текста 57%© (Проигнорировано подстановок: 0%)
Готово
РУС
11:23
19.05.2016